

הרבנות הראשית המועצה הדתית

רחוב קלאוזנר 18 רעננה טל: 09-7431356 פקס: 09-7484482

בס"ד שלהי שנת השמיטה תשפ"ב

מדיני הפרוזבול

- א. כשראה הלל שהעם נמנע מלהלוות מחשש ששביעית תשמט את החוב ועוברים על מה שכתוב בתורה "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל..." עמד ותיקן "פרוזבול" שבו מוסר המלווה את חובותיו לבי"ד בכדי שהשביעית לא תשמט. תקנת הלל מועילה רק בזמן ששמיטת כספים נוהגת מדרבנן.
- ב. פרוזבול ניתן להיכתב רק מול לווים שיש להם קרקע כל שהיא. עציץ נקוב נחשב כקרקע לצורך עניין זה. לכן נוהגים בעת עשיית הפרוזבול לזכות ללווה קרקע כלשהי – למקרה שאין לו קרקע משלו.
- ג. שטר פרוזבול המאוחר (דהיינו שהתאריך המופיע בו מאוחר מהיום בו נעשה באמת) פסול, משום שעלולים להשתמש בו לחובות שעדיין לא נוצרו בשעת כתיבתו. שטר פרוזבול מוקדם כשר, ומועיל רק לחובות שנוצרו עד התאריך המופיע בו. לכן רצוי לעשות פרוזבול בתאריך המאוחר ביותר, ונהגו לעשותו בערב ראש השנה.
- ד. מותר לכתוב פרוזבול בלילה היות ולא נחשב לעשיית משפט, ומטעם זה מותר לעשותו גם בפני דיינים שהם קרוביו, ויש המחמירים שלא לעשותו בפני קרובים.
- ה. יש אומרים שרק בי"ד החשוב שבדור יכול לעשות פרוזבול, ויש הסוברים שניתן לעשות פרוזבול בפני כל בית דין חשוב, שקיבלוהו רבים עליהם, וכן פסק השולחן ערוך, והרמ"א מיקל שיכול למסור חובותיו בפני כל בי"ד (כל שלושה יהודים כשרים לצורך העניין) ובלבד שיבינו אותם דיינים על מה הם חותמים.
- ו. הרוצים לעשות פרוזבול ע"י בי"ד חשוב ואינם יכולים להגיע בפועל אליהם, יכולים לומר לומר בפני עדים לאיזה בי"ד חשוב מוסרים חובותיהם, ויכתבו זאת בשטר הפרוזבול והעדים חותמים.
- ז. יש המשלבים את שני הנוסחים וכותבים בשטר הפרוזבול שמוסרים את חובותיהם לשלושת הדיינים שלפניהם, ומוסיפים שאם צריך דווקא בית דין חשוב הרי שהדיינים שלפניהם יהיו עדים על כך שמוסרים את חובותיהם לבי"ד חשוב.
- ח. יש לשמור על שטר פרוזבול ככל שטר אחר, אם אבד שטר הפרוזבול יכול לגבות חובותיו על סמך השטר שאבד.
- ט. מי ששכח לעשות שטר פרוזבול ונזכר בבין השמשות של ערב ראש השנה, או נמצא במקום שלא יכול לכתוב שטר פרוזבול, יאמר בפני שני עדים נוסח שטר פרוזבול ומועיל לגביית חובותיו.
- י. מי שנמצא בערב ר"ה בחו"ל במקום בו נכנס החג מאוחר והלווה בארץ ישראל, או להיפך, ראוי שיקדים את כתיבת הפרוזבול לפני זמן השקיעה של שני המקומות.
- יא. בצורת ההתנהלות הכספית כהיום ראוי שגם האשה תעשה פרוזבול לעצמה, ובעלה יכול לעשות פרוזבול עבורה ויכתוב את שמה בשטר הפרוזבול.
- יב. יש הנוהגים מידת חסידות, ולאחר שכותבים פרוזבול מלווים סכום כל שהוא בפני עדים, וקובעים את זמן הפירעון זמן מה לפני שקיעת החמה של ערב ראש השנה. לאחר ראש השנה כאשר בא הלווה לפרוע את החוב – אומרים לו "משמט אני", ובכך מקיים מצוות השמטת כספים.